

2025-06-23

Kulturdepartementet

Dnr Ku2025/00320

Regeringskansliet

Sverigefinländarnas delegations remissvar avseende Publiken i fokus – reformer för ett starkare filmland (SOU 2025:24)

Sverigefinländarnas delegation, som är en gemensam intresseorganisation för den sverigefinska minoriteten i Sverige och som har 25 medlemsorganisationer, avger här sitt remissyttrande över filmutredningens betänkande. Förutom några allmänna synpunkter fokuserar vårt yttrande på de specifika förslag som har betydelse för den sverigefinska minoriteten - den största av de fem nationella minoriteterna.

Sammanfattning

Sverigefinländarnas delegation stödjer förslaget att Filminstitutet ska bevilja stöd till distribution av film på de nationella minoritetsspråken och hoppas att det ska bidra till långsiktighet i bidragsgivningen. Eftersom Filminstitutet är en stiftelse behöver regeringen dock ta ställning till hur de nationella minoriteternas rättigheter till ett kulturutbud på det egna språket ska tryggas i det fortsatta arbetet med reformeringen av filmpolitiken och hitta en modell för hur detta ska kunna kombineras med "armlängds avstånd" till Filminstitutet. Vi stödjer också förslaget till att de nationella minoritetsspråken ska jämföras med svenska språket när det gäller att främja filmproduktion.

Allmänna synpunkter

Sverigefinländarnas delegation delar utredningens oro över att den svenska filmbranschen halkat efter de övriga nordiska länderna och välkomnar utredningens förslag om att stärka såväl produktion som distribution av film i Sverige. Vi delar synen på de fyra prioriterade områdena, men vi vill i synnerhet peka på att filmutbudet ska präglas av bredd och hög kvalitet och att det högklassiga filmutbudet ska vara tillgängligt i hela landet.

Förutsättningen för detta är givetvis att anslagen räknas upp rejält, såsom utredningen också föreslår. Vi finner också finansieringsmodellen positiv och innovativ. Minskad moms på biljettpiserna leder förhoppningsvis till fler biobesök och bildandet av en filmfond till ett bättre och bredare utbud av film producerad i Sverige.

Film på nationella minoritetsspråk jämsställs med film på svenska språket

Sverigefinländarnas delegation välkomnar och stödjer helhjärtat utredningens förslag om att de fem nationella minoritetsspråken ska jämsställas med svenska språket när det gäller att främja inhemsk filmproduktion. Filmen är ett utmärkt verktyg för att stärka och revitalisera minoritetsspråken. För i synnerhet unga sverigefinnar kan filmen öka intresset för att lära sig språket samt stärka identitet, självkänsla och sammanhållning. Därför är det också viktigt att Filminstitutets satsning på att inspirera unga att producera film på de nationella minoritetsspråken fortsätter och gärna växer i omfattning.

Filmer som skildrar de nationella minoriteternas verklighet och vardag bidrar också till att öka kännedomen om minoriteterna hos majoritetsbefolkningen.

Stöd till distribution av film på de nationella minoritetsspråken

Ett riktat och permanent stöd till distribution och marknadsföring är nödvändigt för att trygga ett högklassigt och brett utbud av film på de nationella minoritetsspråken och delegationen stödjer därför förslaget att Filminstitutet ska bevilja bidrag för detta ändamål.

När det gäller distribution av finsk film i Sverige har detta hittills i huvudsak finansierats som en del av det anslag som Finlandsinstitutet erhållit direkt av Kulturdepartementet för att sprida finskspråkig kultur i Sverige. Dessa anslag har varit ettåriga och alltså inte gett den långsiktighet som verksamhet av det här slaget bör ha. Riksrevisionen riktade också befogad kritik mot kortsiktigheten i minoritetspolitiken i den rapport som publicerades i början av juni 2025.

Utredningen nämner tyvärr inte alls den verksamhet, "Ny finsk film", som Finlandsinstitutet framgångsrikt bedriver sedan cirka tio år tillbaka. Enligt årsredovisningen visade institutet under 2024, i samarbetet med samarbetsbiografer, finsk film vid 347 tillfällen i 93 kommuner för en sammanlagd publik på 9 100 personer. Filmen utgör därför, tillsammans med utbudet av finskspråkig litteratur på landets folkbibliotek, basen i kulturutbudet för den största av de fem nationella minoriteterna.

Finlandsinstitutet väljer repertoaren och producerar en katalog ur vilket biograferna, ofta Folkets hus och Parker och Folkets bio, kan beställa filmer. Upphovsrättsersättningen betalas sedan av biograferna, ofta med bidrag från kommunernas anslag till minoritetskultur. Processen föregås i allmänhet av ett samråd mellan minoritet och kommun, såsom lagen om nationella minoriteter förutsätter.

Modellen har visats sig var mycket väl fungerande och delegationen beklagar att utredningen inte uppmärksammat den.

Sverigefinländarnas delegation stödjer i princip tanken på att Filminstitutet får i uppdrag att ge stöd till distribution av film på de nationella minoritetsspråken. På det sättet skulle långsiktigheten i stödet kunna tryggas.

Men det innebär samtidigt att ansvaret för detta stöd flyttas till en stiftelse, som inte omfattas av de internationella konventioner om skydd för de nationella minoritetsspråken, som Sverige har undertecknat, och inte heller av den nationella lagstiftningen på området.

Regeringen behöver därför i det fortsatta arbetet med reformeringen av filmpolitiken ta ställning till hur de nationella minoriteters rättigheter till ett kulturutbud på det egna språket ska kunna kombineras med "armlängds avstånd" mellan de politiska beslutsfattarna och stiftelsen Filminstitutet.

Anders Eriksson

Ordförande

Sverigefinländarnas delegation

Sverigefinländarnas delegation är en paraplyorganisation för den nationella minoriteten sverigefinnar och andra organisationer med anknytning till Finland som inte ingår i de nationella minoriteterna i Sverige. Delegationen verkar på riksplanet, medan dess 25 medlemsorganisationer arbetar på lokal och regional nivå. Till delegationens ansvarsområde hör generella och principiella frågor som rör finska språket, sverigefinnarna samt de nationella minoriteternas ställning och rättigheter i Sverige.

Våra medlemsorganisationer: Axevalla folkhögskola, Finlandsinstitutet, Finlandssvenskarnas Riksförbund i Sverige, Finska pensionärernas riksförbund i Sverige, Förbundet Skogsfinnars Intressen i Sverige, Föreningen för Sverigefinska skribenter, Kalevalaiset, Kulttuuri.se, Nätverket för finska behandlare inom BUP, Rusuvilina, Skogsfinska riksorganisationen, Suomiart, Svenska kyrkans sverigefinska arbete, Sverigefinländarnas arkiv, Sverigefinska Amatörteaterförbundet, Sverigefinska antidiskrimineringsnätverket SVAN, Sverigefinska högskolenätverket, Sverigefinska kulturföreningen (UusiTeatteri), Sverigefinska pensionärer, Sverigefinska rektorer, Sverigefinska riksförbundet, Sverigefinska Synskadadeförbundet, Sverigefinska ungdomsförbundet, Sverigefinskt kvinnoforum, Traditionförening Eklövet Sverige.